

06.10.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**6 Ekim 2020
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

6 Ekim 2020 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Bayburt İli, Merkez İlçe Sınırları İçerisinde Bulunan Kızıltepe Uluçayır Fosil 2 Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3052)
- Bartın İli, Ulus İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Ulukaya Şelaleleri Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3053)
- Gümüşhane İli, Kürtün İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Uluköy Çifteköprü Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3054)
- Uşak İli, Ulubey İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Kemiklitepe Fosil Yatakları Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3055)
- Yalova İli, Altınova İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Hersek Lagünü Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3056)
- Balıkesir İli, Ayvalık İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Kız Adası Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3057)
- Ankara İli, Kızılcahamam İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Abacı Peribacaları Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3058)
- Ankara İli, Kızılcahamam İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Soğuksu Milli Parkı Ağaç Fosilleri Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3059)
- Ankara İli, Çamlıdere İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Pelitçik Fosil Ormanı Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün Yeniden Değerlendirilmesi Sonucunda Gösterilen Alanın Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Tescil ve İlan Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3060)

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU KARARLARI

- Hâkimler ve Savcılar Kuruluna Ait Kararlar

YÖNETMELİK

- Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

KURUL KARARI

- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 05/10/2020 Tarihli ve 9598 Sayılı Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 22/7/2020 Tarihli ve 2017/21761 Başvuru Numaralı Kararı

Kansere yol açan tarım ürününe Türkiye'de yasak getirildi

Kansere yol açtığı gerekçesiyle birçok ülkede milyonlarca dolarlık tazminat davaları açılan tarım ilacı "glifosat" kullanımı yasaklandı.

Milliyet'ten Gürkan Akgüneş'in haberine göre, başta ABD olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde kansere yol açtığı gerekçesiyle milyonlarca dolarlık tazminat davalarına konu olan tarım kimyasalı glifosat için Türkiye'deki mahkemeden de yasak kararı çıktı.

Çevreci avukatlardan Senih Özay'ın glifosat içeren tarım kimyasallarının lisans ve ruhsatlarının iptali istemiyle açtığı davada mahkeme, insan ve çevre sağlığına etkisi açısından yeterli inceleme yapılmadan glifosata izin verildiği gerekçesiyle talebi haklı buldu.

MAHKEME TAHLİL İSTEDİ

İzmirli avukatlar Senih Özay, Özge Işık ve Hazar Can Kıpçak'ın başlattığı hukuki sürecin ilk adımı glifosat içeren kimyasalların kansere neden olduğu gerekçesiyle toplatılması için Tarım ve Orman Bakanlığı'na yaptıkları başvuruydu. Bakanlığın yanıt vermemesi üzerine üç avukat, Ankara 18. İdare Mahkemesi'nde dava açıp talepleri yineledi.

Mahkemeye katılan bakanlık, uluslararası raporlar ışığında glifosatın kanserojen ve endokrin bozucu olmadığını belirtirken, davaya üretici Monsanto da müdahil oldu. Firma, mahkemeye sunduğu yazısında glifosat etken maddesinin genotoksik (kanserojen) olduğuna ilişkin iddianın bilimsel dayanaktan yoksun olduğunu savundu.

Ankara 18'inci İdare Mahkemesi ise geçtiğimiz duruşmalarda verdiği ara kararlar, glifosatın neden olduğu zarara ilişkin Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan tetkik ve tahlil

talep etti. Mahkeme ayrıca, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Veterinerlik Fakültesi, Ziraat Odaları Birliği, Ziraat Mühendisleri Odası, Tıbbi Onkoloji Derneği ve Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden; glifosat içeren tarım kimyasallarının zararlarına ilişkin Türkiye'de veya dünyada yapılmış araştırma ve raporları talep etti.

Bakanlık mahkemeye gönderdiği yanıtta tarım kimyasalına yönelik AB veri tabanında herhangi bir yasağın bulunmadığını ilettiler. Fakülte ve odalar ise yanıtlarında, ilgili etken maddenin zararlarına yönelik kesin ve net bir bilimsel veri olmasa da Uluslararası Kanseri Araştırmaları Ajansı'nın glifosat etken maddesini muhtemel kanserojen olarak sınıflandırdığına dikkat çektiler.

Bu görüşler sonrası kararını veren mahkeme, ruhsat iptali ve tarım kimyasalı için verilen lisansın iptal edilmesi talebini kabul etti. Mahkeme üyeleri kararda, çevre ve insan sağlığını korumak için gerekli tedbirleri almanın devletin ödevleri arasında olduğunu vurgu yaparak, bazı ülkelerde glifosat içerikli tarım kimyasallarının yasaklandığına işaret etti. Kararda, glifosat için Türkiye'de risk değerlendirmesi yapılmadığı, yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan kullanımına izin verildiğine dikkat çekildi.

'TEFTİŞ BAŞLATILMALI'

Davayı 60'a yakın çevreci avukatla birlikte yürüten Senih Özay, karar uyarınca Türkiye'nin her bölgesinde glifosat kullanımının sonlandırılması için teftiş başlatılması gerektiğini belirterek şunları anlattı: "Karar ile birlikte bakanlığa başvurduk ve bir an önce toplatma, yasaklama işlemlerinin başlatılmasını talep ettik. Glifosatın kalıntısı, kahvaltılık mısır gevreğinden bisküviye kadar birçok nihai üründe var. Bazı Avrupa ülkeleri AB'den bağımsız kullanımına kısıtlama getirdi. Bu zehirle ilgili hukuki mücadelemiz sürecektir. Türkiye'de verilen kararın İngilizce tercümesini yaptırarak ABD İnsan Hakları Mahkemesi'ne bilgi amaçlı başvuruda bulunacağız."

'MUHTEMEL KANSEROJEN'

Avrupa Birliği, glifosatu yasaklamayı tartıştı. Sonunda da kullanımına beş yıl süreyle izin çıktı. Glifosatın küresel ölçekte hedefte olmasının başlıca nedeni, Uluslararası Kanseri Araştırmaları Kurumu'nun bu kimyasalı "muhtemel kanserojen" olarak nitelendirmesi.

Yakın zamanda ABD Çevre Koruma Ajansı ise glifosatın kanserojen risk taşımadığını açıkladı. Ancak daha önceki bilimsel çalışmalar glifosatu, endokrin bozucu olarak sınıflandırmıştı.

Bekir Pakdemirli: Başarımızdan övünmeliyiz, tarımda Avrupa'nın lideriyiz

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, "Bu şartlar altında dahi tarımda Avrupa'nın lideriyiz. Hepimiz tarımdaki başarımızdan övünmeliyiz. Eksiklerimiz var mı, var." dedi.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Kocaeli'de bulunan bir üniversite ile Tarım ve Orman Bakanlığı arasında gerçekleştirilen "Akıllı Tarım Uygulamaları İşbirliği Protokolü İmza Töreni'ne katıldı.

TARIMDA AVRUPA'NIN LİDERİYİZ

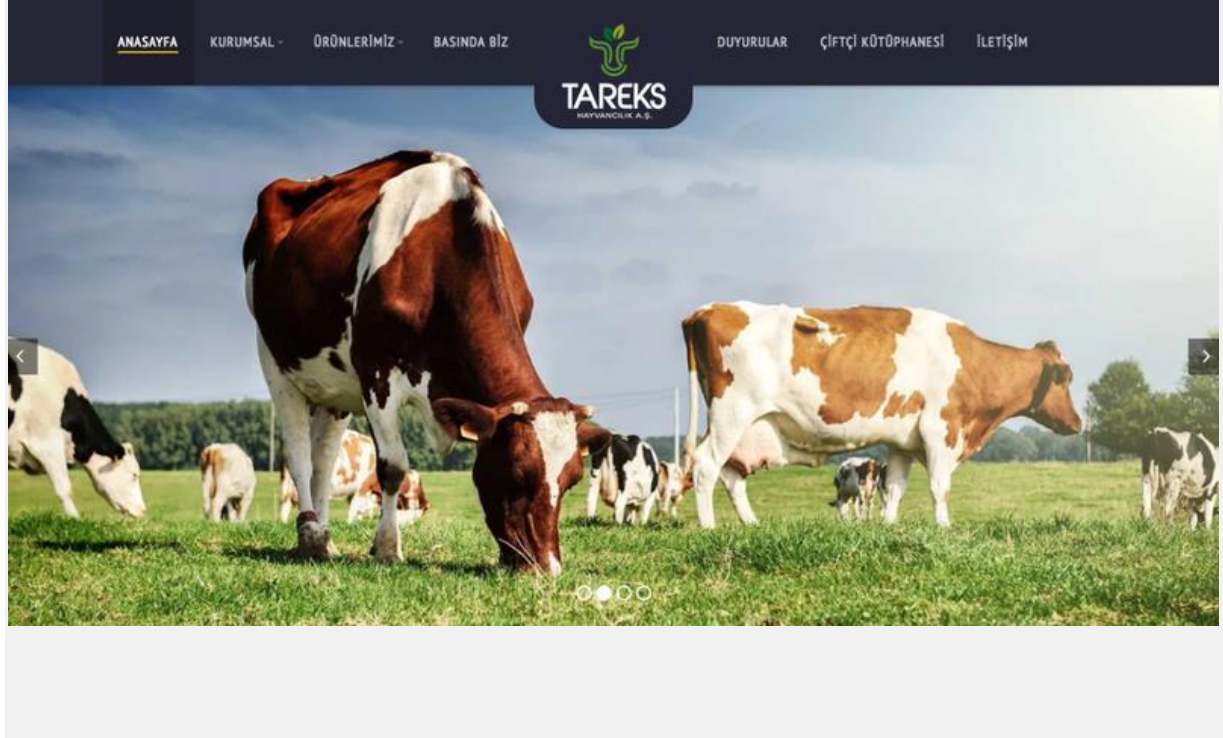
Programda konuşan Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Türkiye'deki tarımsal üretimle ilgili bilgiler vererek, **"Yüzde 6'lık bir tarımsal gayri safi milli hasılayı yüzde 18'lik bir tarımsal istihdamla yapıyoruz. Tarım ve gıda dış ticaret hacmi dünyada 1.6 trilyon dolarken, Türkiye'de 30.6 milyar dolar. Bu şartlar altında dahi tarımda Avrupa'nın lideriyiz. Tarımsal gayri safi milli hasıla da bizim 48 milyar dolar civarında, Fransa'nın ise 45 milyar dolar civarındadır. Avrupa'nın lideriyiz."** dedi.

TARIMDAKİ BAŞARIMIZDAN ÖVÜNMEİYİZ

Tarımda yaşanan problemlere rağmen ilerlemelerin kaydedildiğini ifade eden Pakdemirli, “*Tarımsal alan bakımında kaynaklarımız dünyada 17. sırada. Ama biz dünyada 10. sırayı yakalamış durumdayız. Hepimiz tarımdaki başarımızdan övünmeliyiz. Eksiklerimiz var mı, var. Ama en önemlisi tarımın paydaşlarına moral vermeliyiz. Yerimiz zaten iyi. Her gün televizyonlara çıkıp ‘tarım bitti’ demek doğru değil. Kaynaklarımız bu, geldiğimiz nota burası. Eksiklerimiz var mı, var. Planla ilgili problemlerimiz olabilir. Ölçek anlamında problemlerimiz var. Bugüne kadar miras nedeniyle arazilerimiz de küçüldü. Ama buna rağmen en başta üreticimiz sınırlı kaynaklara rağmen çok iyi değerlendiriyor. Devlet de iyi destek veriyor ve Türkiye birçok alanda ipi göğüslüyor. Desteklerle son iki yılda yüzde 52 artış sağlamışız. Toplamda 18 yılda toplam 310 milyar lira destek var. Son iki yılda tarımsal hasılamız da yüzde 45 artmış. Bir taraftan devlet destek vermiş, bir yandan da çiftçimiz mukavele ederek üretimi arttırmış.*” diye konuştu.

Millî Gazete yine haklı çıktı

Millî Gazete, ülke hayvancılığında yaşanan büyük bir skandalın perdesini aralamaya devam ediyor...

Tarım Kredi'nin iştiraki olan TAREKS Hayvancılık, yönetim zafiyetinden dolayı brusella krizi ile çalkalanmaya devam ediyor. Millî Gazete'nin ortaya çıkardığı skandalın üstü haberlere getirilen erişim engeli kararı ile örtülmeye çalışılsa da hastalıktan ari çiftlikte brusellanın önüne geçilemiyor.

600 HAYVANLA İLGİLİ HABERİMİZE ERİŞİM ENGELİ GETİRDİLER, BU SEFER 1.000 HAYVAN GİTTİ!

Hastalıklı hayvanların bir yerden bir yere taşınması yasak ve büyük bir suç olmasına rağmen Tarım ve Orman Bakanlığı, TAREKS Hayvancılık'ın Yozgat ve Kırklareli çiftlikleri arasında yaşanan hastalıklı hayvan transferiyle ilgili olarak hiçbir soruşturma ve inceleme başlatmadı. Haziran ayında hastalıktan dolayı 600 anaç hayvan zorunlu kesime gönderilirken, Millî Gazete'nin bununla ilgili haberlerine erişim engeli getirildi.

HASTALIK BÜTÜN HAYVANLARA SIÇRADI

Ancak hastalık çiftlikteki bütün hayvanlara sıçradı. Ağustos ayında 1.000 tane daha hayvan hastalıktan dolayı zorunlu kesime gönderildi. Çiftlikte halen 2 bine yakın hayvan bulunurken, bu hayvanlardan da umut kesilmiş durumda.

HAZİRAN'DA 600, EYLÜL'DE 1000 OLMAK ÜZERE 1600 HAYVAN ZORUNLU KESİME GİTTİ

Tareks Hayvancılık'ın Yozgat/Boğazlıyan'daki çiftliğinde geçtiğimiz Haziran ayında 600 anaç hayvan brusella hastalığından dolayı zorunlu kesime giderken, işletmede hastalığın önüne bir türlü geçilemiyor. Ağustos ayında alınan ikinci kan örneğinde hastalığın bu sefer 1000 hayvana sıçradığı tespit edildi. Hastalığa yakalanan birinci sınıf 1000 anaç hayvan Eylül ayında zorunlu kesime giderek kavurma yaptırıldı. Çiftlikte halen 2 bine yakın hayvan bulunurken, bu hayvanlar için de önümüzdeki günlerde yeniden kan örneği alınarak hastalığın bu hayvanlara da bulaşıp bulaşmadığı tespit edilecek.

TÜRKİYE'DE BUGÜNE KADAR ÖRNEĞİ YOK!

Brusella hastalığı Türkiye'de yaygın bir hayvan hastalığı olmasına rağmen bugüne kadar hiçbir çiftlikte bu kadar yüksek oranda hayvan kesime gitmemişti. Hastalıktan ari bir çiftlikte iki ayda 1600 tane anaç hayvanın brusella hastalığından dolayı zorunlu kesime gitmesi büyük bir skandal olarak değerlendiriliyor.

YÖNETİM ZAFİYETİNDE HİÇBİR DENETİM VE SORUŞTURMA YAPILMADI

Yaşanan skandalda yönetim zafiyetine dikkat çekilirken, mevcut şirket yöneticileri ve çalışanları hakkında hiçbir soruşturma ve incelemenin yapılmaması da manidar bulunuyor. TAREKS Hayvancılık'ın genel müdürlüğünü ise eski AKP Milletvekili Adem Tatlı yapıyor.

HASTALANAN HAYVANLARIN YERİNE YENİDEN HAYVAN İTHAL EDİLİYOR

Brusella hastalığından dolayı hayvanlar zorunlu kesime giderken, yerine yeniden hayvan ithal edilmeye başlandı. Boğazlıyan'daki çiftlik tamamen karantina altında bulunurken, ithal edilen hayvanlar Kırklareli/Bayramdere'de Dursun Akdağ'dan kiralanan çiftliklere konuluyor. TAREKS Hayvancılık'ın hastalıktan dolayı kestirilen hayvanların yerine bugüne kadar 2500 anaç hayvan ithal ederken, yılsonuna kadar 3500 hayvan daha ithal ederek çiftlikteki hayvan sayısını 6 bine çıkarmayı hedefliyor.

DURSUN AKDAĞ ÇİFTLİKTEKİ KÂRIN YÜZDE 50'SİNE ORTAK OLACAK

Diğer yandan TAREKS Hayvancılık, Bayramdere'deki çiftlikleri yıllık 1 milyon liraya kiralarken, çiftlikten elde edilen kârın da yüzde 50'sini çiftlik sahibi ile paylaşılacağı iddiası gündeme bomba gibi düştü. Böyle bir kiralama modelinin örneği görülmezken, TAREKS Hayvancılık'ın geçmişte Ziraat Bankası'ndan kullandırılan usulsüz kredilerle gündeme gelen Dursun Akdağ ile böyle bir ortaklığa girmesi de dikkat çekti.

MİLLÎ GAZETE SKANDALI GÜN YÜZÜNE ÇIKARDI, HABERLERE ERİŞİM ENGELİ GETİRİLDİ

Milli Gazete'nin TAREKS Hayvancılık'ta yönetim zafiyetinden dolayı yaşanan hayvancılık skandalıyla ilgili haberleri somut bilgi ve belgelere dayalı olmasına rağmen, kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle erişim engeli kararı aldırılmıştı. Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürlüğü, çiftçi kuruluşunda yaşanan bu skandalla ilgili araştırma ve soruşturma yaptıracağı yerde haberlere mahkeme kararı ile erişim engeli getirterek olayın üstünü örtmeye çalışması manidar karşılanmıştı.

YÜZDE 50 KÂR ORTAKLIĞININ KAMUOYU TARAFINDAN BİLİNMESİNDEN Mİ ENDİŞE EDİLDİ?

TAREKS Hayvancılık'ın, geçmişte adı Ziraat Bankası'ndan kullandırılan usulsüz kredilerle gündeme gelen Dursun Akdağ'dan kiralanan çiftliklere yıllık 1 milyon liranın dışında elde edilecek kârın da yüzde 50'sinin verileceği iddiası dikkat çekiyor. Bayramdere'deki çiftlikteki hastalıklı hayvanların apar topar Boğazlıyan'daki çiftliklere taşınmasında da yapılan bu kâr ortaklığı sözleşmesinin etkili olduğu kaydediliyor. Söz konusu hayvanlar taşınmamış olsaydı Bayramdere'deki çiftlikler uzun bir süre karantina altına alınacağı için hiçbir işlem yapılamayacaktı.

GENEL MÜDÜR BRUSELLA HASTALIĞI İDDİALARINI YALANLAMIŞTI

TAREKS Hayvancılık Genel Müdürü Adem Tatlı, hayvanların brusella hastalığından dolayı Bayramdere'deki çiftlikten Boğazlıyan'daki çiftliğe taşındığı iddialarını yalanlamıştı. Ancak genel müdürün bu açıklamasının hemen ardından Boğazlıyan'daki çiftliğin Tarım İlçe Müdürlüğü tarafından karantina altına alınması manidar bulunmuştu.

TARIM BAKANLIĞI BRUSELLA SKANDALINDA ÜÇ MAYMUNU OYNADI

Hastalıklı hayvanların bir yerden bir yere taşınması yasak ve büyük bir suç olmasına rağmen Tarım ve Orman Bakanlığı, eski milletvekilinin genel müdürlük yaptığı TAREKS Hayvancılık'ın Yozgat ve Kırklareli'deki çiftlikleri arasında yaşanan hastalıklı hayvan transferleriyle ilgili hiçbir inceleme ve soruşturma yaptırmadı.

YÖNETİM ZAAFIYETİ

Hastalıktan ari bir çiftlikte bu kadar yüksek sayıda anaç hayvan hastalıktan dolayı zorunlu kesime giderken, TAREKS Hayvancılık'ta yaşanan yönetim zafiyetini de gözler önüne serdi. Eski milletvekilinin genel müdürlük yaptığı şirkette yönetim zafiyeti ile ilgili hiçbir işlem yapılmazken, hastalıktan kesilen hayvanların yerine ise

yeniden hayvan ithal edilmeye başlandı. Yönetim zafiyetinden dolayı ithal edilen hayvanların da yine hastalandırılmasından endişe ediliyor.

GENEL MÜDÜR, HASTALIĞI GİZLEMeye ÇALIŞMIŞTI

TAREKS Hayvancılık Genel Müdürü Adem Tatlı, hayvanların brusella hastalığından dolayı Bayramdere'deki çiftlikten Boğazlıyan'daki çiftliğe taşındığı iddialarını yalanlamıştı.

Ancak genel müdürün bu açıklamasının hemen ardından Boğazlıyan'daki çiftliğin Tarım İlçe Müdürlüğü tarafından karantina altına alınması manidar bulunmuştu. Karantina altına alınan çiftlikte iki ayda 1.600 hayvan hastalıktan dolayı zorunlu kesime gönderildi. Geriye kalan 2 bin hayvandan ise umutlar kesildi.

Yaş meyve ve sebze ihracatı 9 ayda yüzde 25 artışla 1,69 milyar dolara ulaştı

AKİB Yönetim Kurulu Başkanı Sin, ilk dokuz aylık yaş meyve sebze ihracatının yıllık yüzde 25 arttığını duyurdu.

Akdeniz Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği (AKİB) Yönetim Kurulu Başkanı Nejdât Sin, bu yılın 9 ayında Türkiye'nin yaş ve meyve sebze ihracatının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 25 artarak 1 milyar 690 milyon dolara ulaştığını açıkladı.

Sin, yazılı açıklamasında, COVID-19 salgınının küresel ticarete ağır darbe vurmasına rağmen, Türkiye'nin gereken tedbirleri zamanında alması, temassız ihracat gibi alternatif çözümler sayesinde yaş meyve ve sebze ihracatını kesintisiz sürdürdüğünü belirtti.

AKİB'in bu yılın 9 ayında, geçen yılın aynı dönemine göre ihracatının yüzde 16 artarak 666 milyon dolara ulaştığını belirten Sin, "Ülkemizin 2020 yılının 9 ayında en fazla ihraç ettiği ürün domates, en fazla ihracat artışı elde ettiği ürün portakal oldu. Lider pazarımız Rusya'da yüzde 32 artış elde ederken, ihracat hacminde en fazla yükselişi yüzde 151 ile İtalya'da yakaladık." ifadesini kullandı.

Sin, ocak-eylül dönemi narenciye ihracatının geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 35 artışla 373,8 milyon dolara ulaştığını belirterek, Türkiye'nin en önemli ihraç ürünlerinden biri olan narenciyede yeni sezonun üreticilere hayırlı olmasını diledi.

Türk üreticisinin alın teri ve emeğini küresel pazarlarda en iyi şekilde değerlendirmek için yoğun çaba gösterdiklerini vurgulayan Sin, şöyle devam etti:

"2020 yılı üçüncü çeyreği sonunda 2 milyon 465 bin ton yaş meyve ve sebzeyi yurt dışında değerlendiren sektörümüz, ülkemize 1 milyar 690 milyon dolar döviz kazandırdı. Geçen yılın aynı dönemine göre sektör olarak yüzde 25 artış sağladık. Yılın ilk 9 ayında yaş meyve ihracatımız 914 bin 183 ton miktar ve 835,5 milyon dolar değere ulaştı. Yaş meyvede artış yüzde 31 oldu. Aynı dönemde 819 bin 822 ton yaş sebze ihraç ederek ülkemize 469,1 milyon dolar gelir sağladık. Yaş sebzede yüzde 9'luk artış elde ettik. Bu dönemde 666 milyon dolar ihracat gerçekleştiren birliğimizin sektör ihracatına desteği yüzde 39 oldu."

Yılın 9 ayında sektör olarak en fazla ihraç edilen ürünlerin domates, kiraz-vişne ve şeftali olduğunu belirten Sin, söz konusu dönemde en fazla ihracat artışı yakalanan ürünlerin de sırasıyla portakal, armut ve erik olduğunu açıkladı.

En fazla ihracat Rusya, Almanya ve Romanya'ya

Türkiye'nin yaş meyve sebzedeki ana pazarlarını üçüncü çeyrek raporlarına göre değerlendiren Sin, ihracatın yüzde 48'inin Bağımsız Devletler Topluluğu'na, yüzde 31'inin Avrupa Birliği'ne, yüzde 12'sinin ise Orta Doğu'ya gerçekleştirildiğini ifade etti.

Ocak-eylül döneminde en fazla yaş meyve ve sebze ihracatının 543,9 milyon dolarla Rusya'ya yapıldığını ifade eden Sin, şu açıklamayı yaptı:

"Yüzde 32 artış sağladığımız Rusya'yı 205,1 milyon dolarla Almanya takip etti. Almanya pazarındaki artış oranımız yüzde 14 olarak gerçekleşti. Üçüncü sırada yüzde 42 değer artışı ve 120,5 milyon dolarla Romanya yer aldı. Üçüncü çeyreğin sonunda en fazla ihracat artışı yakaladığımız ülkelere baktığımızda yüzde 151 artış ve 15,9 milyon dolar değerle İtalya birinci, yüzde 116 artış ve 41,5 milyon dolar değerle Polonya ikinci, yüzde 70 artış ve 23,3 milyon dolar değerle Gürcistan üçüncü sırada geldi. Ukrayna, Avusturya, Sırbistan pazarlarında da dikkat çeken artışlar yakaladık."

OECD ülkelerinde vergi indirimleri devam ediyor

Gelir vergilerinde yapılan reformlar ile düşük ve orta gelir grupları üzerindeki vergi yükünün azaltılması amaçlanıyor. 33 ülkede vergi matrahları daraltılırken, sadece üç ülkede gelir vergisi matrahları genişletildi.

Dünya vergi idareleri, değişen iktisadi ve siyasi koşullara uyum sağlamak amacıyla vergi yasalarında değişiklikler yapıyorlar. Bu değişikliklerin bir kısmı daha adil bir vergi düzeni sağlamaya yönelirken bir kısmı da artan kamu harcamaları dolayısıyla gelir artırmaya yönelik önlemlerden oluşuyor. Ancak, uluslararası vergi rekabetinin ve vergi cennetlerinin etkisini de bu değişimlerde göz ardı etmemek gerekiyor.

OECD her yıl üye ülkelerde yapılan vergi reformlarına yönelik rapor yayınlıyor. Bu yıl yayımlanan Raporun gelir ve kurumlar vergilerine yönelik bölümünde birçok ülkede yapılan reform çalışmalarından örneklerle yer verildi. Bu Raporun pandemi dönemi öncesi reformları içerdiğini ayrıca belirtmek gerekiyor.

2020 yılında da birçok ülkede gerçek kişiler üzerindeki vergi yükünün azaltılmasına yönelik vergi reformlarına devam edildi. Bu reformlar özellikle vergi adaletinin sağlanmasına yönelik olarak düşük ve orta gelirli kişiler ve aileler üzerindeki vergi yükünün azaltılmasına yönelikti. Buna karşılık sermaye gelirleri üzerindeki vergi

düzenlemelerine yönelik değişiklikler sınırlı kaldı. Gelir vergisi ve sosyal güvenlik katkı payları OECD üyesi ülkelerde önemli bir gelir kaynağı ve ikisi birlikte vergi gelirlerinin yaklaşık yarısını oluşturuyor.

İşgücü üzerindeki vergi yükü, 2008 finansal krizinden sonra artmış olsa da 2013-2019 yılları arasında düşme eğiliminde oldu. Vergi literatüründe çalışanın işverene maliyeti ile işçinin eline geçen ücret arasındaki fark olarak tanımlanan vergi takozu oranı 2019 yılında ortalama yüzde 36 olarak gerçekleşti. Son yirmi yılda özellikle çocuklu ailelerin vergi yükünde önemli bir azalma meydana geldi.

Gelir vergilerinde yapılan reform alanlarından birisi de vergi oranlarında yapılan değişiklikler. Üst dilim vergi oranlarında üç ülke indirimde giderken iki ülkede artış gerçekleşti. Yunanistan, Hollanda ve İsveç vergi oranlarında indirimde giderken, Türkiye ve Şili vergi oranlarını artırdı. Hollanda'da üst gelir grubuna uygulanan vergi oranı yüzde 51.75'ten, yüzde 49.5'e indirildi. İsveç, üst dilim oranını kaldırdı. Yunanistan'da 40.000 Euro üzerindeki gelirler için vergi oranını yüzde 44'e indirildi. Buna karşılık Türkiye ve Şili'de üst dilim vergi oranları yüzde 40'a çıkarıldı.

2019 yılında gelir vergisi tarifelerinin orta dilimlerinde yapılan vergi oranı değişiklikleri daha çok indirim olarak gerçekleşti. İzlanda, Yunanistan, Polonya, Almanya, Slovak Cumhuriyeti, Danimarka ve Avusturya'da yapılan vergi indirimleri daha çok düşük gelir gruplarının vergi yüklerini azaltmaya yönelikti.

2019 yılında ve 2020 yılına yönelik olarak yapılan gelir vergisi reformlarının önemli bir kısmı düşük ve orta gelirliiler üzerindeki vergi yükünü azaltmayı amaçlayan vergi matrahlarının daraltılmasına yönelik reformlardı. Bu kapsamda 33 ülkede vergi matrahları daraltılırken diğer bir ifade ile daha önce vergiye tabi olan konular vergi dışına çıkartılırken sadece üç ülkede gelir vergisi matrahları genişletildi. Vergi matrahlarının daraltılması daha çok çocuklar, yaşlılar ve engelliler, serbest meslek çalışanlarına yönelikti. Slovenya, İrlanda ve Finlandiya'da vergi dilimleri genişletilerek, mükelleflerin üst dilimlere çıkmaları yavaşlatıldı. Slovak Cumhuriyetinde, serbest meslek kazancı elde edenlerin aylık istisna tutarları artırıldı.

Şili ve Finlandiya ise gelir vergisi matrahlarını genişleten ülkeler. Şili'de hisse senedi alım satım kazançları üzerindeki istisna kaldırıldı. Finlandiya'da ise uzun vadeli konut alım-larında (mortgage) ödenen faizin gelir vergisi matrahından indirim oranını yüzde 25'ten yüzde 15'e düşürüldü.

Kurumlar vergisi oranlarında indirim devam ediyor

Özellikle kurumlar vergisi oranı yüksek ülkelerde, vergi oranlarında indirim devam ediyor. Yatırımların teşvik edilmesi ve Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik

istisnalar da artarak devam ediyor. Ayrıca OECD'nin BEPS çalışmaları kapsamında, birçok ülkede çok uluslu şirketlerin izlenmesi ve vergilendirilmesine yönelik çalışmalar devam ediyor.

2000 yılında kurumlar vergisi oranı yüzde 30'un üzerinde olan 23 ülke varken bugün sadece iki ülke kaldı. Bu ülkeler Portekiz ve Fransa oldu. Vergi indirimleri, daha çok yüksek vergi oranlarına sahip G7 ülkelerinde gerçekleşti. En düşük kurumlar vergisi oranlarına sahip ülkeler yüzde 9 ile Macaristan ve daha sonra yüzde 12 ile İrlanda geliyor. 2020 yılında Belçika, Kanada, Fransa, Yunanistan ve Endonezya'da vergi oranlarında indirime gidildi.

OECD üyesi ülkelerde yaygın olan bir uygulama ve küçük ve orta ölçekli işletmeler için düşük kurumlar vergisi oranları uygulanması. 2020 yılı için Hollanda, Macaristan, Slovak Cumhuriyeti, Portekiz gibi ülkelerde KOBİ'ler için kurumlar vergisi oranları indirildi.

Ayrıca Fransa ve Polonya'da 2019 yılında, Şili'de 2020 yılında Patent Box rejimleri için vergi indirimlerine gidildi. Ayrıca 2019 yılında birçok ülkede kurumlar vergisi matrahının istisna ve muafiyet yoluyla daraltılmasına yönelik bir düzenleme yapıldı. Türkiye 2019 yılında Ar-Ge ve patent box rejimleri için vergi matrahını daraltan ülkeler arasında yer alıyor.

Enflasyonda eğitim ve giyim sürprizi

Eylülde yüzde 1,35 seviyesindeki beklentilerin aksine enflasyon yüzde 0,97 arttı ve yıllık enflasyon yüzde 11,75'e indi. Sürprizde eğitim ile giyim ve ayakkabıda yükseliş olmaması etkili oldu.

Enflasyon eylül ayında yüzde 1,35 olan beklentilerin oldukça altında aylık yüzde 0,97 arttı. Ve yıllık enflasyon ağustostaki yüzde 11,77 seviyesinden yüzde 11,75'e geriledi. Gıda fiyatlarında yükseliş sürerken aylık olarak enflasyonu düşürücü etki ise giyim ve ayakkabı ile KDV indirimi gerçekleştirilen eğitim grubundan geldi. Döviz kurlarındaki yüksek artışların ilk etkisi ise üretici fiyatlarında yaşandı. Üretici enflasyonu eylülde yüzde 2,65 arttı ve yıllık üretici enflasyonu yüzde 14,33'e yükseldi. Merkez Bankası'nın para politikası için takip ettiği özel kapsamlı enflasyon göstergeleri ise manşet enflasyondan daha fazla arttı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre analistlerin beklediği üzere eylülde gıda fiyatlarındaki artış yüzde 0,66 oldu. Ve bu artış manşet enflasyona 0.15 puan yükseltici etki yaptı. Gıdada dikkat çeken ise mevsiminin sonuna gelen taze sebze ve meyve ile ekmek fiyatlarındaki değişim oldu. İstanbul Halk Ekmek zammı ile ekmek fiyatları aylık yüzde 2,8 artarken biber, patlıcan yüzde 16 ve 18, taze fasulye, kabak, lahana yüzde 9 zamlandı. Düşüş ise sezonunu açan balık fiyatlarında yüzde 12,2, elmada yüzde 13,5 dikkat çekti. Ekim ayında sera ürünlerinin henüz tezgahlara çıkmaması ve yazlık ürünlerin de sona ermesiyle gıda enflasyonunda daha yüksek artış bekleniyor.

Giyim ve ayakkabıda talep belirledi

Yeni sezona zam ile başlaması beklenen ve eylül aylarında enflasyonu artırıcı etki yapan giyim ve ayakkabı bu yıl eylülde yüzde 0,03 geriledi. Yani bu yıl enflasyonu artırıcı etkisi yaşanmadı. Giyim ve ayakkabı grubunda 2019 Eylül'de yüzde 2,13, 2018 Eylül'de 3,97 artış vardı. Pandemi nedeniyle yüksek talep düşüşü yaşayan giyim ve ayakkabı sektöründe eylülde yaz indirimlerinin sürdüğü ve sonbahar ürünlerinin düşük fiyat artışlarıyla sezona başlaması eylülde enflasyonun sürpriz yapmasının da nedeni oldu.

Konut grubunda yüzde 0,93 artış ve manşet enflasyona 0,13 puanlık katkı var. Su fiyatlarındaki ve ev tamiratı malzemelerinde artış bu grupta dikkat çekti. Ekimde ise elektrik fiyatlarına yapılan yüzde 5,75 zam bu grubun enflasyonunu ve manşet enflasyonu artıracak. Sağlık grubunda yüzde 0,87 artış 0,03 puan manşet enflasyona etki yaptı. Bu grupta diş tedavisi ücretlerinde artış var.

Eurodaki artış otomobile yansdı

Ev eşyası konut kredi faizindeki indirimle birlikte artan taleple fiyatlardaki yükselişini sürdürüyor. Ev eşyası grubunda aylık enflasyon yüzde 3,02 arttı ve bu grubun manşet enflasyona etkisi 0.23 puan oldu. Bunda hem mobilya fiyatlarında yüzde 3-6 seviyesindeki artışlar ile buzdolabı ve küçük ev aletlerinde yüzde 8-5 civarındaki zamlar etkili.

Ulaştırma grubunda Euro'nun değer kazanmasının etkili olduğu görülüyor. Dizel otomobiller yüzde 5,2, benzinli otomobiller yüzde 2,8 aylık zam gördü. Benzin fiyatları yüzde 2,1 arttı bu grupta motorin fiyatlarının yüzde 2,37 azalması aylık artışı sınırlamış görünüyor. Otobüs biletlerinde de yüzde 6,3 düşüş yaşandı. Böylece ulaştırma grubunda aylık enflasyon yüzde 1,84 oldu ve bu grup manşet enflasyonu 0.29 puan ile en fazla artıran sektör oldu.

Haberleşme grubunda yüzde 0,28 aylık artış var ve manşet enflasyona 0.01 puanlık sınırlı bir katkı yaptı. Ancak pandemi ile birlikte hayatımızın vazgeçilmezlerinden olan kargo ücretlerinin yüzde 15,4 artış olması dikkat çekici.

Eğlence ve kültür aslında eğitim grubu

Eğlence ve kültür aslında pandemiyle birlikte eğitim grubunun bir parçası oldu. Online eğitim nedeniyle bilgisayar ve tablet talebindeki artış bu ürünlerin de ithal ağırlıklı olması nedeniyle kur hassasiyetleri enflasyonu yükseltti. Bu grupta bilgisayarlar aylık yüzde 2,6, tabletler yüzde 3,8 zamlandı. Yurtiçi turlardaki yüzde 19 fiyat düşüşü aylık enflasyona etkisini sınırladı. Eğlence ve kültürde yüzde 0,88'lik aylık artışın manşet enflasyona 0.03 puan artırıcı etkisi oldu. Özel okullara KDV indiriminin etkisiyle eğitim grubunda enflasyon yüzde 0,07 düştü. Eğitim grubu manşet enflasyona etki yapmasa da eylül aylarında eğitimde yüksek artışlar yaşandığı için sürprizin ikinci nedeni olarak öne çıktı.

Lokanta ve otellerde yüzde 0,74'lük aylık enflasyon manşet enflasyonu 0.06 puan etkiledi. Hazır yemeklerde sınırlı da olsa yaşanan artış bu yükselişi getirdi. Çeşitli mal ve hizmetlerde altındaki hızlı yükselişin durmasının etkisiyle yüzde 0,63'lük aylık enflasyon yaşandı. Ancak eylülde de kolonya yüzde 2,25 zamlanmaya devam etti.

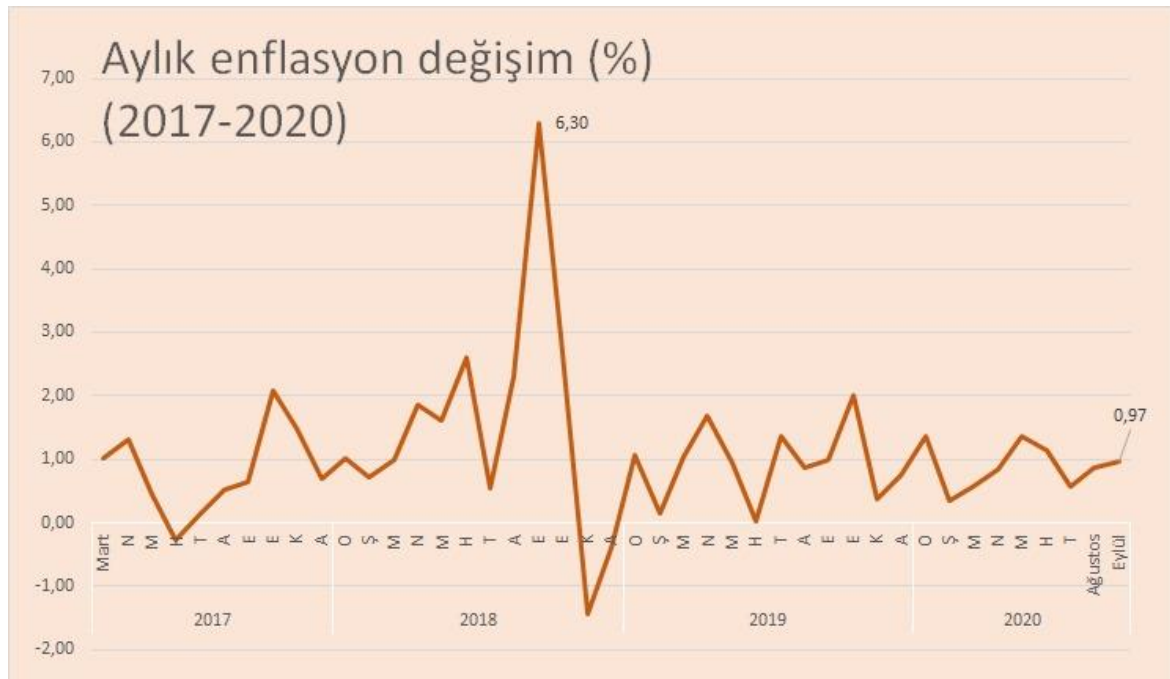
Kur etkisi önce üretici enflasyonunda

Üretici enflasyonu eylülde yüzde 2,65 arttı ve yıllık üretici enflasyonu yüzde 14,33 ile hem bu yılın en yüksek seviyesine çıktı. Hem de Temmuz 2019'dan sonra gördüğü en yüksek veriye ulaştı. Üretici fiyatları ithalat girdisi etkisiyle döviz kurlarındaki sert yükselişten daha hızlı etkileniyor. TÜİK verilerine göre eylülde sanayinin dört ana

sektöründen imalat endeksi aylık yüzde 2,83 arttı. Madencilik ve taşocakçılığında yüzde 2,29, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında yüzde 0,19 ve su temininde yüzde 1,96 artış gerçekleşti. Ana sanayi gruplarının aylık değişimleri; ara malında yüzde 3,63, dayanıklı tüketim malında yüzde 2,63, dayanıksız tüketim malında yüzde 1,75, sermaye malında yüzde 2,90 artış; enerjide yüzde 0,01 azalış olarak gerçekleşti. Sanayinin dört sektörünün yıllık değişimleri; madencilik ve taşocakçılığında yüzde 16,87, imalatda yüzde 15,52 artış, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında yüzde 2,62 azalış ve su temininde yüzde 13,25 artış olarak gerçekleşti. Ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında yüzde 17,91, dayanıklı tüketim malında yüzde 19,72, dayanıksız tüketim malında yüzde 12,74, sermaye malında yüzde 21,09 artış; enerjide yüzde 4,23 azalış oldu.

Çekirdek, manşet enflasyondan daha hızlı arttı

Merkez Bankası'nın para politikası için yakından takip ettiği özel TÜFE göstergelerinde aylık artış manşet enflasyonun artışını geçti. İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç hesaplanan B çekirdek enflasyonu aylık yüzde 1,35 arttı ve yıllık enflasyonu ağustostaki yüzde 11,18'den eylülde yüzde 11,57'ye çıktı. Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç hesaplanan C çekirdek enflasyonunda ise aylık artış yüzde 1,33 oldu. Yıllık C çekirdek enflasyonu ağustostaki yüzde 11,03 seviyesinden yüzde 1132'ye yükseldi. Analistler ağırlıklı ortalama fonlama maliyetini yüzde 11,32'ye yükselten Merkez Bankası'nın ekim Para Politikası Kurulu toplantısında değişiklik yapmayacağı görüşünde. Ancak halen daha enflasyonun altında kalan faiz nedeniyle artırıma ihtiyaç olduğunu da vurguluyor analistler.

Kredi faizlerinde büyük artış. Artık kimse kolay kolay kredi alamayacak

Merkez Bankası'nın ağustos ayında faizi 200 baz puan artırması sonrası kredi faizleri yükseldi. Merkez Bankası verilerine göre, 25 Eylül itibariyle ihtiyaç kredisi faizleri yüzde 18,92'ye yükselirken, ticari kredi faizleri ise son 11 ayın zirvesine çıktı.

Dünya gazetesinde yer alan habere göre, Merkez Bankası'nın ağustos ayı başından bu yana uyguladığı sıkılaştırıcı politikaların öncülüğünde TL kredi faizlerinde yükseliş sürüyor. Merkez Bankası'nın eylül Para Politikası Kurulu toplantısıyla politika faizinde yaptığı 200 baz puanlık faiz artırımını sonrasında TL kredi faizleri son dönemlerin en yüksek seviyesine yükseldi. Merkez Bankası verilerine göre 25 Eylül itibariyle ihtiyaç kredisi faizleri yüzde 18,92'ye yükseldi.

Kredi faizlerinde yükseliş sürerken kredi talebinde de ivme kaybı sürüyor. İhtiyaç kredisi faizleri 24 Nisan 2020'de gördüğü yüzde 8,24 seviyesinden yükseldi ve 7 Ağustos haftasında yüzde 13 seviyelerine tırmandı. Ardından atılan adımlarla beraber son haftalarda yüzde 20 sınırına doğru ilerleyen faiz oranı 25 Eylül'de yüzde 18,92'ye çıktı. İhtiyaç kredisi faizleri haftalık artış 28 baz puan oldu.

Taşıt kredisi faizinde de 25 Eylül'de görülen yüzde 17,06 seviyesi 4 Ekim 2019'dan bu yana görülen en yüksek seviye. Taşıt kredisi faizleri bir haftada 5 baz puan yükseliş yaşamış oldu. Konut kredisi faizleri 2 Ağustos 2019'dan bu yana gördüğü en yüksek seviyeye yükselmiş durumda. Konutta kampanyaların etkisiyle faizler haziran ayında yüzde 9,01 seviyesine kadar inmişti. 25 Eylül itibariyle haftalık 64 baz puan yükselişle yüzde 14,78'e çıktı.

TİCARİ KREDİ FAİZİ 11 AYIN ZİRVESİNDE

TL bazlı ticari kredi faizi ise bir haftada 57 baz puan arttı ve yüzde 14,89'a çıktı. Bu 1 Kasım 2019'dan bu yana görülen en yüksek seviyeye işaret ediyor. Dolar bazlı ticari kredilerin faiz oranı aynı haftada 11 baz puan artışla yüzde 3,71 olurken Euro bazlı ticari kredilerin faiz oranı 3 baz puan düşüşle yüzde 2,70'e yükseldi.

Bankaların TL mevduat için uyguladıkları faiz oranı 25 Eylül haftasında bir önceki haftaya göre 33 baz puan yükselişle yüzde 10,68'e çıkarken dolar mevduat faizi 3

baz puan artarak yüzde 1,34 ve Euro mevduat faizi 1 baz puan azalarak yüzde 0,47 oldu.

KREDİ FAİZİ MEVDUATTAN DAHA HIZLI ARTIYOR

Ticari kredilere uygulanan mevduat spreadi TL için yüzde 4,21 hesaplanırken dolar ve Euro için sırasıyla yüzde 2,37 ve yüzde 2,23 oldu. TL ticari kredilerdeki mevduat spread'i dolar ve Euro kredilere uygulanan spread'in üç haftadır yukarısında seyrediyor. Analistler faizlerin yüksek olduğu dönemlerde bankaların kredilere uyguladıkları faiz oranının mevduata uyguladıkları faiz oranıyla farkının arttığına dikkat çekiyor. Analistler bu durumu bankaların faiz artışlarını mevduattan önce kredilere yansıttıkları şeklinde yorumluyor.

Öte yandan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), likidite yönetimi kapsamında atılan sıkılaştırma adımlarına devam ederek dün 2 Kasım vadeli repo ihalesi açtı. Cuma ayı itibarıyla ağırlıklı ortalama fonlama maliyeti yüzde 11,32 seviyesine yükselmişti. Merkez Bankası'nın adımlarıyla ağırlıklı ortalama fonlama maliyetinin yüzde 11,75 seviyesine kadar gelmesi bekleniyor.

Reuters analiz etti: Yüksek doların maliyeti bakılmayacak gibi değil

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın Yeni Ekonomi Programını açıklarken "Dolara bakmıyorum" çıkışı sıcaklığını korurken Reuters haber ajansı, kurdaki yükselişin ekonomiye etkisini analiz etti. Peki dolar artınca ekonomi nasıl etkileniyor?

Ekonomi yönetimin dolardaki yükselişi durdurmak için rezervlerden 100 milyar dolardan fazla harcama yapmasına rağmen, kur 7.5 TL seviyelerinde tutunabildi. Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın Yeni Ekonomi Programı'nı açıkladığı gün bile dolardaki hareketlilik dikkatlerden kaçmadı. Bakan Albayrak, dolardaki dalgalanma ile ilgili bir soruya **"Kur benim için hiç önemli değil, oraya bakmıyorum"** karşılığını verdi.

Ekonomi yönetiminin dolardaki artışı frenlemek için aldığı önlemlerden geri adım atsa da etkisi sınırlı kaldı. Faizleri düşürmediği için başkanı görevden alınan Merkez Bankası, bu politikadan vazgeçerek faizleri yükseltti. Yabancıların TL erişimine getirilen sınırlama da kaldırıldı.

7.5 TL seviyesinde seyreden dolar/TL kurunun 8'e yükselmesi halinde, Türk Lirası bu yıl yüzde 25 değer kaybetmiş olacak.

DOLAR EKONOMİYİ NASIL ETKİLİYOR?

Peki doların önlenemez yükselişinin ekonomiye maliyeti ne? Yüksek fiyatlı dolar ekonomi çarklarını nasıl etkiliyor?

Reuters haber ajansı, Dolar/TL kurunun son zamanlarda hızlı yükselmesinin Türk ekonomisinde üç alanda baskıyı artırdığını yazdı. Özel sektörün döviz borcu, enflasyon ve Türkiye'nin düşük petrol fiyatlarından yararlanamaması olarak sıraladı.

ÖZEL SEKTÖRÜN BORÇ YÜKÜ AĞIRLAŞIYOR

Türkiye'nin dış kamu borç yükü yönetilebilecek seviyede olsa da şirketler ve finans kuruluşları önümüzdeki iki ay içinde yaklaşık 10 milyar dolar değerinde geri ödemeye karşı karşıya.

Reuters'a konuşan Uluslararası Finans Enstitüsü'nün (IIF) geliştirmekte olan Avrupa ekonomileri araştırma biriminin müdürü Uğraş Ülkü, "TL'nin daha da değer kaybetmesi şirket bilançolarını daha fazla bozacak ve bu nedenle yatırım beklentilerini olumsuz etkileyecek" dedi.

Ülkü, verimliliği, istihdamı, rekabet gücünü ve ihracatı artırmak için daha güçlü sermaye harcamalarının kritik olduğu bir dönemde kurun artmasının şirketlerin yatırımlarını kısıtlayabileceğini söyledi.

TL'DE DEĞER KAYBI ENFLASYONU KÖRÜKLÜYOR

Reuters, Türkiye'nin daha sadece 17 yıl önce hiperenflasyonla mücadele eden bir ülke olduğu için fiyat baskılarının ekonominin hassas bir noktası olduğunu vurguluyor.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) bugün açıkladığı verilere göre Eylül ayında enflasyon yüzde 11,75 olarak gerçekleşti.

Reuters'a göre faiz oranlarının enflasyonun altında seyretmesi, yabancı yatırımcıya yeterli teşviği sunamıyor. Fiyat artışının kontrol edilememesi de cari açık verildiği için TL'nin daha da değer kaybetmesinde rol oynuyor.

Yatırım bankası Goldman Sachs'tan Kevin Daly, müşterilere gönderdiği notunda, "TL'deki değer kaybının enflasyondaki artışın ana belirleyicisi olmasını bekliyoruz" dedi.

Daly ayrıca geçen ay çekirdek enflasyon verisinin artış hızının düşük gelmesinde vergi indirimlerinin rol oynamış olabileceğini aktardı.

Ekonomi yönetimi uzun süre, enflasyona neden olduğu gerekçesiyle faiz arttırmamış, TL'nin dolar karşısında tutunabilmesini sağlayacak bu silahı kullanmamıştı. Dolar karşısında TL'nin aşırı değer kaybetmesi enflasyonun yükselmesine de neden oldu.

TÜRKİYE PETROL FİYATLARINDA DÜŞÜŞTEN YARARLANAMIYOR

Küresel petrol fiyatları yılın başından beri yüzde 40 düşse de TL'deki değer kaybı Türkiye'nin bu durumdan yararlanmasını engelliyor.

Petrol fiyatlarının düşmesi petrol ithal eden ülkelere bir nefes alma fırsatı verse de TL'nin değer kaybının artmasıyla Türkiye'nin bu durumdan sağlayabileceği fayda düşüyor.

Dünya Bankası'nın verilerine göre 2019 sonunda Türkiye'nin ithalatının GSYH'ye oranı yüzde 30 oldu; bunun yüzde 8'ini yakıt ithalatı oluşturuyor.

100 MİLYAR DOLARA RAĞMEN DOLAR FRENLENEMEDİ

Doların TL karşısındaki yükselişini frenlemek için Merkez Bankası, kamu bankaları eliyle piyasaya 100 milyar dolardan fazla para aktardı. Faiz silahını kullanmama politikasında ısrarın sonucu Merkez Bankasının rezervleri erirken, doların ateşi de bir türlü düşürülemedi.

2019 yılı başında 5.15 lira seviyesinde olan dolar, 2020'de 7.20 liraya kadar dayandı. Kur 100 milyar doları bulan MB müdahalesine rağmen rekor üstüne rekor kırdı. 2019'dan bu yana rekor seviyeye bakıldığında TL'nin yüzde 40 değer kaybettiği görülüyor.

Yüz yüze eğitimin kapsamı genişledi

Cumhurbaşkanı Erdoğan, yüz yüze eğitimin kapsamını genişletme kararı aldıklarını açıkladı. Erdoğan, "2, 3, 4, 8 ve 12. sınıflarda yüz yüze eğitimi belirlenen kurallar çerçevesinde başlatıyoruz" ifadelerini kullandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan kabine toplantısının ardından açıklamalarda bulundu.

Erdoğan'ın açıklamalarından satır başları:

Salgın sürecinde sağlık sistemimiz takdire şayan bir farklılık ortaya koydu. Türkiye, güçlü duruşu sayesinde geleceğine güvenle bakabilmektedir.

Salgının seyrine göre gerektiğinde yeni tedbirleri, gerektiğinde yeni normalleşme adımlarını gündeme alıyoruz.

"20 milyar liranın üzerinde kaynak aktarılmıştır"

Kısa çalışma ödeneğinden faydalanan 3,5 milyon çalışanımıza bugüne kadar 20 milyar liranın üzerinde kaynak aktarılmıştır.

Normalleşme desteği kapsamında prim desteği olarak 154 bin iş yerindeki 1 milyon 186 bin çalışan için 934 milyon liralık kaynak kullanıldı

İşsizlik ödeneği olarak 847 bine yakın kişiye 4 milyar liraya yakın kaynakla destek verilmiştir.

Yüz yüze eğitimin kapsamı genişledi

Yüz yüze eğitimin kapsamını genişletme kararını aldık.

2, 3, 4, 8 ve 12. sınıflarda yüz yüze eğitimi belirlenen kurallar çerçevesinde başlatıyoruz.

Özel Eğitim Okulları ile İl Hıfzısıhha Kurullarının uygun bulduğu köy okullarında yüz yüze eğitimin önünde herhangi bir engel yok.

500 bin öğrenciye ücretsiz tablet

İlk etapta 500 bin öğrencimize ücretsiz tablet bilgisayar vereceğimiz süreci başlattık. Önümüzdeki haftadan itibaren dağıtmaya başlıyoruz.

Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarını kurtarma mücadelesine destek vermek her onurlu devletin vazifesidir. AGİT bünyesinde Amerika, Fransa ve Rusya tarafından oluşturulan MİNSK grubu sorunu çözmek yerine adeta çözümsüzlüğe mahkum etti.

Dünya, haydut devletlerden ve onların haydut yöneticilerinden kurtarılmadan, insanlığın kalıcı barışa ve huzura kavuşması mümkün değildir. İsrail, Kıbrıs Rum kesimi ve Suriye rejimine kadar uzanan bu haydut devletler kendi vatandaşlarına zulmediyor, dünyanın istikrarını bozuyor.

Erdoğan: NATO inisiyatifini destekliyoruz

Cumhurbaşkanı Erdoğan, NATO Genel Sekreteri Stoltenberg'i kabul etti. Erdoğan, görüşmede, Türk ve Yunan askeri unsurları arasında kaza, hadise riski azaltılmasına yönelik NATO inisiyatifini desteklediklerini bildirdi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'i kabulünde, Doğu Akdeniz'de Türk ve Yunan askeri unsurları arasında kaza ve hadise riskinin azaltılmasına yönelik NATO inisiyatifini başından beri desteklediklerini bildirdi.

İletişim Başkanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, Erdoğan'ın Stoltenberg ve beraberindeki heyeti kabulünde, Türkiye-NATO ilişkileri ile Doğu Akdeniz, Suriye ve Libya başta olmak üzere bölgesel gelişmeler ele alındı.

"NATO inisiyatifini destekliyoruz"

Erdoğan, Yunanistan'ın tüm menfi davranışlarına rağmen Doğu Akdeniz'de Türk ve Yunan askeri unsurları arasında kaza ve hadise riskinin azaltılmasına yönelik NATO inisiyatifini en başından beri desteklediklerini ifade etti.

Tüm bölgenin ve Avrupa'nın güvenlik ve istikrarı adına, mülteci kriziyle adeta tek başına mücadele eden Türkiye'nin, Libya'da da dengenin yeniden tesisi için samimi çaba gösteren tek NATO müttefiki olduğunu vurgulayan Erdoğan, Türkiye'nin hem kendisinin hem de müttefiklerinin hak ve çıkarlarını gözettiğini, aynı hassasiyeti ittifak üyelerinden de beklediğini dile getirdi.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı kararlarının Ermenistan'ı işgal ettiği Azerbaycan topraklarından derhal, tamamen ve ön koşulsuz çekilmeye çağırdığına dikkati çeken Erdoğan, bazı NATO müttefiklerinin terör örgütü PKK/PYD/YPG ile iş birliğini sürdürmesinin ve FETÖ mensuplarını himaye etmesinin ittifak dayanışmasını zehirlediğinin altını çizdi.

"NATO müttefikleri Türkiye ile somut dayanışma sergilemeli"

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "NATO müttefiklerinin Türkiye ile somut dayanışma sergilemesi" gerektiğine işaret ederek, ittifakın işlevselliğini riske atan teşebbüslere mahal verilmemesi noktasında NATO'nun çok önemli rolü ve sorumluluğu bulunduğunu belirtti.

Kabulde, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar ve NATO Daimi Temsilcisi Basat Öztürk de hazır bulundu.

NATO heyetinde ise NATO Siyasi İşler ve Güvenlik Politikası Genel Sekreter Yardımcısı Bettina Cadenbach, NATO Sözcüsü Oana Lungescu ve NATO Genel Sekreterinin Kabinesinde Direktör Yardımcısı Benjamin Norman yer aldı.

Bakan Çavuşoğlu Azerbaycan'a gitti

Gelen son dakika haberine göre, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, temaslarda bulunmak üzere Azerbaycan'a gitti.

Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada,

"Sayın Bakanımız, 6 Ekim 2020 tarihinde Azerbaycan'a bir çalışma ziyareti gerçekleştirecektir.

Ziyaret sırasında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından kabul edilmesi öngörülen Sayın Bakanımız, mevkidaşı Ceyhun Bayramov'la, Yukarı Karabağ'daki son durum ile güncel bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında görüş alışverişinde bulunacaktır." ifadeleri kullanıldı.

Dışışleri'nden Kanada'ya sert tepki

Dışışleri Bakanlığı: Kanada'nın Azerbaycan'ın topraklarını kurtarmak için verdiği haklı mücadeleyi gerekçe göstererek askeri ürünlerin ülkemize ihracatını askıya alması çifte standarttır. Kanada'dan beklentimiz ülkesindeki Türkiye karşıtı çevrelerin etkisi altında kalmadan ve dar siyasi çıkar hesaplarına hapsolmeden hareket etmesidir.

Dışışleri Bakanlığı, Kanada'nın, Ermeni işgali altındaki Dağlık Karabağ bölgesinde devam eden çatışmalarda kullanıldığı iddiasıyla ülkesinin bazı teknolojiler için Türkiye'ye verdiği ihracat iznini geçici olarak durdurduğuna ilişkin açıklamaya, "Kanada'nın, bu yüzyılın en büyük insanlık dramlarından birinin yaşandığı Yemen'deki krize askeri olarak müdahil olan ülkelere silah ihraç etmekte herhangi bir beis görmezken ve Birleşmiş Milletler (BM) uzmanlarınca hazırlanan raporlarda dahi eleştiri konusu olan bu silah satışlarını bölgesel güvenliğe katkı olarak takdim ederken, bir NATO müttefikine savunma ürünleri ihracatını engellemesinin herhangi bir izahatı olamaz." ifadeleriyle tepki gösterdi.

Bakanlık, Kanada'nın bazı askeri ürünlerin Türkiye'ye ihraç izinlerinin askıya alındığına ilişkin açıklamasına karşılık yazılı açıklama yaptı.

Açıklamada, Kanada'nın Azerbaycan'ın 30 senedir Ermenistan işgali altındaki topraklarını kurtarmak için verdiği haklı mücadeleyi gerekçe göstererek, bazı askeri ürünlerin Türkiye'ye ihraç izinlerinin askıya alındığına ilişkin açıklamasının bu ülkenin çifte standartlı yaklaşımının göstergesi olduğu vurgulandı.

"Kanada'nın, bu yüzyılın en büyük insanlık dramlarından birinin yaşandığı Yemen'deki krize askeri olarak müdahil olan ülkelere silah ihraç etmekte herhangi bir beis görmezken ve BM uzmanlarınca hazırlanan raporlarda dahi eleştiri konusu olan bu silah satışlarını bölgesel güvenliğe katkı olarak takdim ederken, bir NATO müttefikine savunma ürünleri ihracatını engellemesinin herhangi bir izahatı olamaz." ifadelerine yer verilen açıklamada, Kanada'nın özellikle Türkiye'nin, Barış Pınarı Harekatı'nı başlattığı dönemden bu yana, müttefiklik ruhuna uymayacak şekilde, Türkiye'ye yönelik askeri malzeme ihracat izinleri konusunda engeller çıkardığını ve işbirliğinden uzak bir tutum sergilediğine dikkati çekildi.

Açıklamada, şunlar kaydedildi:

"Türkiye kapsamlı bir ihracat kontrol rejimine sahiptir ve söz konusu rejimlerden kaynaklanan yükümlülüklerini de titizlikle uygulamaktadır. Kanada'dan beklentimiz, çifte standartlardan uzak bir politika izlemesi, ülkesindeki Türkiye karşıtı çevrelerin etkisi altında kalmadan ve dar siyasi çıkar hesaplarına hapsolmadan hareket etmesidir."

Kalecik Un Fabrikası, ihaleyle kiraya verilecek

Kalecik Belediye Başkanlığı'na ait un fabrikası ihaleyle kiraya verilecek.

Belediye Encümenin 01.10.2020 tarih ve 2020/33 sayılı kararında; Mülkiyeti Belediyemize ait 314 ada 12,13,14 ve 15 numaralı parseller üzerindeki Halit Cevri Aslangil Mahallesi Seyit Balcı Sokak No:60 Kalecik/Ankara adresinde hali hazırda üretime devam Kalecik Un Fabrikası, işletim ve yatırım amaçlı olarak; Belediye Meclisinin 04.09.2020 tarih ve 2020/38 sayılı kararı ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 18/e maddesi kapsamında, 2886 Sayılı kanunun 37. maddesi uyarınca kapalı teklif usulü ile kiralanmasına karar verildi.

İlan.gov.tr'de detaylı bir şekilde yer alan ilana göre ihale 13 Ekim 2020 Salı günü saat 11:00'de yapılacaktır.

Ali Ekber YILDIRIM

06 Ekim 2020

Çiğ süt fiyatını belirleyen 12 kişiden 9'unun ineği yok

Hayvanı besleyen, yemini veren, sağımını yapan, doğumunu yaptıran, hastalandığında tedavi eden yetiştirici-çiftçi; ürettiği sütün fiyatını belirleyemiyor. Çiftçinin ürettiği sütün fiyatını uzun yıllar Ulusal Süt Konseyi belirleyip açıklardı. Yaklaşık iki yıldır Gıda Komitesi fiyatı belirliyor. Ulusal Süt Konseyi kamuoyuna açıklıyor. Ulusal Süt Konseyi geçen hafta şok bir istifayla sarsıldı.

Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Başkanı Kamil Özcan, Ulusal Süt Konseyi Yönetim Kurulu üyeliğinden istifa etti. Üreticileri temsilen yönetimde yer alan Kamil Özcan'ın istifası üreticilerden çok büyük destek gördü. Yapılan açıklamalar, sosyal medyada yayımlanan yorum ve değerlendirmeler gösteriyor ki, çiftçi ürettiği çiğ sütün fiyatını kendisi belirlemek istiyor.

Kamil Özcan'ın istifası ile Konsey'in yapısı, işlevi, bir kez daha tartışma konusu oldu. Ulusal Süt Konseyi Yönetim Kurulu'ndan istifa eden Kamil Özcan'ın söylediği gibi, yönetimde 12 kişi var ve bunlardan 9'unun bir ineği bile yok. Fakat çiftçinin ürettiği çiğ sütün fiyatını belirlemede söz sahibiler. Oy kullanıyorlar.

Bu çarpık yapı nasıl oluştu?

Konsey fikri nasıl doğdu?

Hayvancılıkta özellikle süt sektöründe yaşanan sorunlara çözüm olması için "Ulusal Süt Konseyi" kurulması fikri ilk kez 1990'lı yıllarda ortaya atıldı. Bu fikri ilk kez dile getiren ve bu konuda bir rapor hazırlayan Sütaş'ın o dönem Genel Müdürü olan bugün Yönetim Kurulu Başkanı olan Muharrem Yılmaz ve Tarımsal Projeler Koordinatörü Mehmet Açıkgöz oldu. Hazırlanan raporda konseyin amacı, organları, oluşturulacak komiteler, süt fiyatının belirlenmesi, süt fonunun oluşturularak piyasaya gerektiğinde müdahale edilmesi ve daha birçok konu ayrıntılı olarak yer aldı.

Rapor, dönemin Tarım ve Köyişleri Bakanı Prof. Dr. Hüsnü Yusuf Gökalp' e sunuldu. Gökalp, sektörün taraflarını çağırdı ve bir çalışma grubu oluşturuldu. Kanun taslağı bile hazırlandı. Fakat konsey kurulamadı.

Türkiye'de en uzun süre Tarım Bakanlığı yapan Mehdi Eker döneminde, 2006'da çıkarılan Tarım Yasası ile ürün konseylerinin kurulmasının önü açıldı.

Bakanlık, "Ulusal Süt Konseyi Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik Taslağını 2007 sonunda tartışmaya açtı. Üretici örgütleri, sanayiciler ve bürokratlar taslak üzerinde çalıştı. Şubat 2008'de yapılan son toplantıda birçok konuda uzlaşma sağlanmasına rağmen, Ulusal Süt Konseyi'nin süt fiyatlarını belirlemesi, piyasayı düzenlemesi, tüketimi artırıcı çalışmalar yapması, konseyde temsil şartları gibi temel konularda sanayici ile üretici örgütleri arasında uzlaşma sağlanamadı.

Süt fonu tartışması

Sanayiciler, konseyin süt fiyatını belirlemesine, piyasaya müdahale etmesine ve süt fonuna karşı çıktı. Üreticiler ve konsey fikrini ortaya atan Süttaş yöneticileri ise, fiyat ve piyasa istikrarının sağlanmasında etkin olmayan bir konseyin ölü doğacağını, süt fonunun mutlaka kurulması gerektiğini savundu.

Süt fonu ile oluşturulacak kaynak ile Ulusal Süt Konseyi gerektiğinde piyasaya müdahale edecek, piyasayı düzenleyecekti. Konsey aynı zamanda mali gücü olacağı için özerk bir yapıda çalışacaktı.

Süt fonunun kurulmaması ile Ulusal Süt Konseyi'nin içi boşaltıldı. Hükümet, yöneteceği, istediği gibi yönlendireceği bir konsey kurdu. Yani düğme en başında yanlış iliklendi.

Ulusal Süt Konseyi'nin kurulmasını öngören yönetmelik, 23 Eylül 2008 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu yönetmelik çerçevesinde 26 Ocak 2009'da toplanan Ulusal Süt Konseyi Kurucular Kurulu geçici yönetim kurulunu seçerek göreve başladı.

Konsey resmen kuruldu, fakat tartışmalar bitmedi. Sektörün en önemli örgütlerinden biri olan Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği, fiyat belirleme ve piyasaya müdahale yetkisi olmayan bir konseyde yer almayacaklarını bildirdi ve konseye üye olmadı.

Konsey'in yapısı değiştirildi

Konsey'in kurucu yönetimi ağırlıklı olarak Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR), Hayvancılık Kooperatifleri (HAY-KOOP) ve Türkiye Süt Üreticileri Birliği'nden oluştu.

Konsey, 16 Haziran 2009'da genel kurula gidecekken Ulusal Süt Konseyi'nin yönetmeliği değiştirilerek 6 Mayıs 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu değişiklikle sanayici tanımı değiştirildi. Bu değişiklikten kısa bir süre sonra SETBİR üyesi bir grup sanayici Ambalajlı Süt Üreticileri Derneği (ASÜD) adıyla ikinci bir dernek kurdu. Yönetmelik değiştirilmeden önce konseyin sanayici alt grubunda sadece SETBİR'in temsil yetkisi bulunurken buna ASÜD'de eklendi. Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği genel kurula bir iki gün kala ikna edilerek konseye üye olması sağlandı.

Fiyat yetkisi de elinden alındı

Resmi Gazete'de 31 Ocak 2018'de yayımlanan Çiğ Sütün Sözleşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik'te yapılan değişiklikle Ulusal Süt Konseyi'nin çiğ süt referans fiyatı belirleme yetkisi de elinden alındı. Yönetmelikle, çiğ süt tavsiye fiyatı ilan edilmeden önce kısa adı Gıda Komitesi olan Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi'nin görüşü alınması şartı getirildi. Üretici, sanayici, tüccar, üniversite, devlet temsilcilerinin yer aldığı Ulusal Süt Konseyi, çiğ süt fiyatını belirleyemiyor. Gıda Komitesi fiyatı belirliyor ve Konsey'e bunu açıkla diyor. Çiftçiler artan maliyetler nedeniyle uzun bir süreden beri çiğ süt referans fiyatının litre başına 2 lira 30 kuruştan en az 3 liraya çıkarılmasını istiyor. Gıda Komitesi, gıda enflasyonunu artıracığı gerekçesi ile çiğ süt fiyatını artırmıyor. Yüksek maliyet nedeniyle ürettiği sütle yem alamayan çiftçi süt ineklerini kesmek zorunda kalıyor. İşlevsiz, etkisiz içi boş bir kuruma dönüşen Ulusal Süt Konseyi'nin bu yapısıyla süt üreticisine bir yararı olmayacağı çok açık. Özetle, Ulusal Süt Konseyi kurulurken yapılan yanlışın faturasın üreticiler yıllardır ödedi ve ödemeye devam ediyor. Süt fiyatı sabit, yem ve diğer girdilerin fiyatı serbest olmaz, olamaz. Dünyada böyle bir uygulama yok. Üretici ürettiği sütün fiyatını kendisi belirlemeli.

Çiğ süt fiyatı sabit, girdi fiyatları serbest

Konsey, uzun süre çiğ süt referans fiyatını belirleyen ve açıklayan bir kurum olarak faaliyet gösterdi. Üreticinin ürettiği çiğ süt için bir referans fiyat belirleniyor ve açıklanıyor. Çoğunlukla belirlenen fiyatın altında üreticiden süt alınıyor. Daha da korkunç olanı çiğ süt fiyatı sabit, ama girdi fiyatları serbest. Örneğin çiğ süt referans fiyatı 1 Ocak 2014'ten 31 Aralık 2016'ya kadar 36 ay litresi 1.5 lirada sabit tutuldu. Ama bu dönemde yem ve diğer girdilerde fiyat serbestçe uygulanıyor. Tüketicinin

aldığı süt ve süt ürünlerinde de fiyat serbestçe belirleniyor. Bugün bu uygulama hala devam ediyor.

“ ift i Dostu” Sadullah Usumi

Türkiye’de “Tarım Yazarı” denildiğinde akla gelen ilk isimdir, Sadullah Usumi. Gazeteci, yazar, milletvekili olarak tarımın ve tarımcıların sorunlarını yıllarca dile getirdi. Ben tanıdığımda Cumhuriyet Gazetesi’nde “ ift i Dostu” olarak çok etkili k  e yazıları yazıyordu. DÜNYA Gazetesinin kurucusu rahmetli Nezih Demirkent, bundan 24 yıl önce tarım yazmamı istediğinde Sadullah Usumi’yi örnek göstermişti. Sadullah Bey, ustamdı. O’nu örnek alarak tarım yazmaya ba ladım. Birlikte birçok toplantıya katıldık, ödüller aldık. Kendisinden çok şey öğrendim. Bundan 16 yıl önce yaşama veda eden Sadullah Usumi’yi saygı ve özlemle anıyorum.

Alaattin AKTAŞ

06 Ekim 2020

Kur-fiyat ilişkisindeki kopmayı izah edebilen var mı?

✓ İlk dokuz ayda sepet kur yüzde 33 artarken Yİ-ÜFE'deki artış yüzde 13'te kaldı. Üretici kesim kur artışından gelen maliyet yükünü fiyatlara yansıtmıyor mu, yansıtmıyor mu, yoksa bilemediğimiz başka bir detay mı var?

✓ Kur yükü önümüzdeki dönemde fiyatlara yansıtılırsa çok hızlı bir fiyat artışı görürüz. Yok eğer bu yük reel sektörün üstünde kalırsa bu sefer de seri iflaslar izleriz.

Türkiye gibi enerji ihtiyacının çok büyük bir bölümünü ithalatla karşılayan, ayrıca üretim için ara mal ve hammadde ithal etmek durumunda olan bir ülke için kur artışı en önemli maliyet kalemi. Zaten tam olarak ölçülmesi mümkün olmamakla birlikte kurdaki artışın fiyatları ne kadar etkilediği tahmin edilmeye çalışılır.

Antalya'da yetişen domatesin Ankara'ya, İstanbul'a ulaşmasında da kur etkisi vardır, evinize aldığınız perdenin fiyatındaki değişimde de, lokantada yediğiniz yemekte de, gittiğiniz tatilde ödediğiniz parada da...

Ulusal para değer yitirdiği sürece ithal ettiğiniz her üründen kaynaklanmak üzere yurtiçinde fiyatların artması kaçınılmazdır.

Ama bu yıl tuhaf bir durum yaşanıyor. Kur artışı ile fiyat artışı arasındaki ilişki bayağı bir kopmuşa benziyor. Tamam, döviz kuruyla birlikte fiyatlar da artmaya devam ediyor etmesine ama iki oran arasındaki makas belirgin bir şekilde açılmış durumda.

Kullanılan değerler hangileri?

Önce kur artışı ile fiyat artışını karşılaştırırken hangi değerleri esas aldığımızı belirtelim.

Kur olarak 1 dolar ve 1 eurodan oluşan sepet kuru dikkate aldık. Ayrıca sepet kurun ay sonu değeri üstünden değil, gün ağırlıklı ay ortalaması değerinden yola çıkarak hesaplama yaptık.

Fiyatlarda da yurtiçi üretici fiyat endeksini kullandık. Çünkü kur artışından öncelikle etkilenen endeks bu. Yİ-ÜFE'den zaman içinde TÜFE'ye bire bir olmasa da bir geçiş,

bir yansıma var tabii ki. Ne var ki kur-fiyat karşılaştırmasını Yİ-ÜFE üstünden yapmak daha doğru.

2018 ve 2020 çok tipik

Yönteme ilişkin açıklamadan sonra gelelim nasıl bir tabloyla karşı karşıya olduğumuza...

2018 ile 2020 yılları yüksek kur artışı yönüyle benzeşiyor. Bu yıl 2018'deki boyutta değilse de hızlı bir kur artışı söz konusu. Ancak bu yıl, kur artışının fiyatlara yansımaları yönüyle 2018'den farklılık gösteriyor.

2018'in ilk dokuz ayındaki sepet kur artışı yüzde 64'ü bulmuş, aynı dönemdeki Yİ-ÜFE artışı da yüzde 39 olmuştu. Rahip krizinin çözülmesi ve Merkez Bankası'nın yüklü faiz artırımlarıyla TL değer kazanmış ve kurdaki on aylık artış yüzde 50'ye gerilemiş, ancak fiyatlar az da olsa artışını sürdürerek yüzde 40'a çıkmıştı. Sonraki aylarda kurda gerileme daha da belirginleşmiş ve kur artışı ile fiyat artışı aynı düzeyde olmuştu.

Kur artışı anlamında daha düşük oranda olmakla birlikte bu yıl 2018'in benzerini yaşıyoruz. Sepet kurda ilk dokuz ayda yaşanan artış yüzde 33'ü buldu. Ne var ki kur bu ölçüde artmakla birlikte Yİ-ÜFE'deki artış yalnızca yüzde 13 düzeyinde.

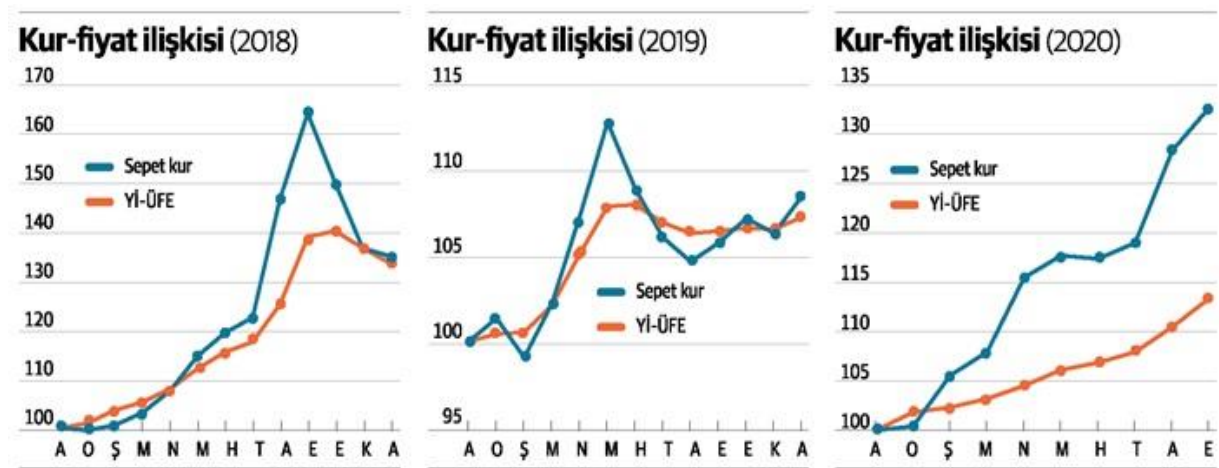
Yani kur artışı fiyatlar üstünde bu yıl pek etkiye bulunmuyor.

İyi ama neden; ne oldu da bu bağlantı çok çok zayıfladı?

Bunda pandeminin etkisi olabilir. Talep düşük seyretmektedir, bu yüzden kurdan kaynaklanan yük, maliyet üstünde çok yoğun bir baskı oluşturmakla birlikte toptan fiyatlara yansıtılamamaktadır.

Bir dönem üretim yapılamamış ya da çok düşük üretimle yetinilmek durumunda kalınmış, bu etkenler de maliyet artışının fiyatlara yansıtılmasını engellemiştir.

Ya da başka bilemediğimiz etkenler söz konusu olmuştur. Ama nedir bu etkenler?

Sepet kur ve fiyat artışları (%)

	Kur (*)	Yİ-ÜFE	TÜFE
Ocak	1,42	1,84	1,35
Şubat	1,16	0,48	0,35
Mart	5,26	0,87	0,57
Nisan	7,01	1,28	0,85
Mayıs	1,94	1,54	1,36
Haziran	-0,28	0,69	1,13
Temmuz	1,39	1,02	0,58
Ağustos	7,88	2,35	0,86
Eylül	3,42	2,65	0,97
9 aylık	32,86	13,44	8,33

(*) Aylık ortalama değişim

Maliyet artışına katlanılıyor mu?

İlk dokuz ayda sepet kur yüzde 33 artarken toptan fiyatlardaki artışın yüzde 13 olması, üretici kesimin maliyet artışına katlanmak zorunda kaldığı şeklinde de yorumlanabilir mi? Belki...

Ancak bu maliyete daha ne kadar katlanılabilir ki...

Bu gidişle önümüzdeki dönemde ya bazı işletmeler çok daha zor duruma düşecek ve bu maliyeti kaldıramadıkları için belki de iflasla yüz yüze gelecek ya da fiyatlarda hızlı bir artışla makas kapanacak.

Ne var ki şu koşullarda yüklü zamlar yapmak da pek kolay olmayacak.

Tam, "sakal-bıyık" durumu. Reel sektörün sıkıntısı giderek büyüyor ve bu sıkıntı toplumun tüm katmanlarını etkileyecek.

Reel sektör bu sıkıntıları yaşarken örneğin işsizlik sorunu nasıl hafifletilebilecek; örneğin vergi gelirleri nasıl artırılabilir?

Bir olasılık daha var!

Bu satıra kadar bütün yazdıklarımızı geçersiz kılacak bir olasılık daha bulunuyor.

Ya fiyat artışını tam olarak ölçemiyorsak, o anlamda bir eksikliğimiz varsa ve aslında fiyat artışı ile kur artışı arasındaki makas görüldüğü kadar açık değilse...

Abdulkadir Selvi

Kobani soruşturması 6 yıl sonra neden başladı?

6 Ekim 2020

Başkanı Obama, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı aramıştı. Erdoğan ile Obama arasında şöyle bir diyalog gerçekleşiyor.

ERDOĞAN-OBAMA DİYALOĞU

“Obama: IŞİD, Kobani'ye ilerliyor. Sizin müdahale etmenizi bekliyoruz.

Erdoğan: Biz Kobani'den 200 bin sivil aldık.

Obama: Bunun için Türkiye'ye teşekkür ediyoruz. Ama IŞİD ilerliyor. Sizin müdahale etmeniz lazım.

Erdoğan: Biz sivilleri aldık. Orada PKK terör örgütünün Suriye uzantıları kaldı.

Obama: Ama Kobani düştü, düşecek.

Erdoğan: Bu ısrarınız niye anlamıyorum. Biz oraya peşmergeleri sokabiliriz. Özgür Suriye Ordusu'nu sokabiliriz.

Obama: Biz IŞİD'e karşı direnişleri için onlara silah yardımı yapacağız.

Erdoğan: Yanlış olur. O silahlar teröristlerin eline geçer. IŞİD'in de eline geçer.”

Görüşmede yer alanların katkısıyla bu metni oluşturdum. Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, kendisine mal edilen **“Kobani düştü düşecek”** sözlerinin ABD Başkanı **Obama**'ya ait olduğunu anlattığı 12 Ağustos 2015 tarihli konuşmasında yukarıdaki diyalogu doğrulayan ayrıntılar vermiş, **“Obama bana ‘İki güne kalmaz**

Kobani düşer’ dedi” demişti. Bazı özel sohbetlerinde ise ABD'nin ikiyüzlülüğüne örnek vermek için **“Obama benimle konuşurken PYD'ye silahları atmak üzere uçaklar havalandı”** demişti.

Türkiye sadece Kobani'deki Kürtleri değil, IŞİD'in elinden Ezidileri de kurtarmıştı. Ama hem Ezidilerin, IŞİD'in katliamından kurtarılması hem Kobani'deki direniş, ABD ile PKK-PYD arasında ilişkilerin kurulmasıyla sonuçlandı. Zaman zaman o gün Kobani'ye girilseydi ne olurdu diye düşünmeden edemiyorum.

HDP'LİLERİN DOKUNULMAZLIĞI KALDIRILACAK MI?

PKK'nın çağırısı ve HDP'den atılan bir tweet üzerine 6-8 Ekim 2014 tarihlerinde şehirlerimizde terör estirildi. **Yasin Börü** başta olmak üzere 37 insanımız vahşice katledildi. Kobani olayları ile çözüm sürecinin tabutuna ilk çivi çakılmış oldu.

NEDEN 6 YIL SONRA?

6-8 Ekim Kobani olayları nedeniyle 20. 10. 2014 tarihinde Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen bir dava var. Eski HDP Eş Genel Başkanı **Selahattin Demirtaş** da bu kapsamda yargılanıyordu. Ama ikinci dalga Kobani operasyonlarının başlamasıyla, 6 yıl sonra neden sorusu gündeme geldi. Biri gizli tanık olmak üzere yeni tanıkların ortaya çıktığı ve Kandil'in talimatının HDP Eş Genel Başkanı **Selahattin Demirtaş**'a iletilmesi üzerine ve HDP MYK kararıyla Kobani olaylarını başlatan tweet'in atıldığı iddia ediliyor. Yeni tanıklar var deniliyor. Zaten Anayasa Mahkemesi'nin **Aygan Bilgen**'le ilgili kararında Kandil'in açıklaması ve HDP'nin tweet'i yer alıyor.

Leyla Zana ve **Ahmet Türk** başta olmak üzere DEP'lilerin dokunulmazlıklarının kaldırılması ve DEP'in kapatılma sürecini yakından izleyen bir gazeteciyim. O süreç, Genelkurmay Başkanı **Doğan Güreş**'in "**Eşkiya Meclis'te**" çıkışı üzerine başlamıştı. Başbakan **Tansu Çiller**'in şahin tutumu 90'lı yılların ruhu ile birleşmişti. Bugünkü konjonktür farklı. Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, "**Hesap sorulmayan her cürüm, yeni zulümlere davetiye çıkartır. Yargımız nasıl FETÖ'cülerden 15 Temmuz'un hesabını soruyorsa, 6-8 Ekim olaylarının hesabını da bölücü örgütün unsurlarından soruyor**" dedi. Bugünün startını 6-8 Ekim'de terörün fitilini ateşleyenler verdi.

DOKUNULMAZLIKLARIN KALDIRILMASI

Bazı yorumcular **Pervin Buldan**'ın da aralarında bulunduğu 7 milletvekilinin dokunulmazlığı kaldırılmış ve HDP'nin kapatılması süreci başlamış gibi konuşuyor ama bu doğru değil. Öncelikle Meclis'teki sandalye dağılımına bakmak gerekiyor. HDP'lilerin dokunulmazlığının kaldırılması için 400 milletvekilinin 'evet' oyu vermesi gerekiyor. AK Parti ile MHP'nin sayısı 339 ediyor. Dokunulmazlıkların kaldırılması için 61 milletvekilinin daha oyu gerekiyor. CHP destek vermediği sürece aritmetik olarak HDP'lilerin dokunulmazlığının kaldırılması mümkün gözüküyor.

İYİ PARTİ NE YAPACAK

Burada gözler İYİ Parti'ye çevrilmiş durumda. 38 milletvekili olan İYİ Parti'nin desteği dokunulmazlıkların kaldırılması için yetmiyor. Ancak milliyetçi kökenden gelen İYİ Parti'nin duruşu önemli. İYİ Parti dokunulmazlıkların kaldırılmasına destek verirse, 'millet ittifakı' çatlayacak. Eğer destek vermezse AK Parti ve MHP'nin, "**Hani**

milliyetçiydiniz, hani HDP'yi PKK ile aynı denkleme

oturtuyordunuz?” eleştirilerine maruz kalacak. Kobani olaylarındaki ikinci dalgada hedefin İYİ Parti'yi 'millet ittifakı'ndan koparmak olduğu söyleniyor. HDP ilişkisi İYİ Parti'yi zorlayacak ama ittifakı çatırdatacak mı emin değilim. Onu öğrenebilmek için İYİ Parti'nin nabzını tutmaya çalıştım. **“Dosyaların içeriğine bakarız. Eğer HDP'lilerin dosyası dolu olursa, PKK ile HDP arasındaki ilişkiyi kanıtlayan maddi deliller konulursa dokunulmazlıkların kaldırılmasına destek verimiz. Ancak dosyalar bize bu işin siyasi bir operasyon olduğu kanaatini verirse, oylamaya katılmayız”** denildi. Ama İYİ Parti'nin bir kısmı, HDP'lilerin dokunulmazlıklarının kaldırılmasını destekleyecek gibi.

HDP KAPATILACAK MI?

Bu sürecin HDP'nin kapatılmasıyla sonuçlanacağı yönünde değerlendirmeler yapılıyor. Bunu erken buluyorum. Ancak siyasi partilerin kapatılması konusunda Anayasa'nın 68. maddesi ile Siyasi Partiler Kanunu'nun 101 ve 103. maddelerinde yapılan değişikliklerle partilerin kapatılması neredeyse imkânsız hale getirildi. HDP'liler bu yargılama sonucunda ceza alsa dahi bu otomatik olarak HDP'nin kapatılmasına kapı açmıyor. Bir kademe var. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı HDP'den bu isimleri ihraç etmesi isteyecek. İhraç ederse ihtar ortadan kalkacak, etmezse Hazine yardımının kısmen ya da tamamen kesilmesi yönüne gidilecek. Pat diye kapatma yok. Hem şimdiye kadar kapatılan partiler ne sağladı? Tam aksine PKK'ya yaradı.

Kobani olayları milletin vicdanında büyük yaralar açtı. Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın belirttiği gibi hesabının sorulması gerekiyor. Ama geçmişte yapılan yanlışlara düşmeden, işin siyasi boyutunun çok iyi yönetilmesi şartıyla.

İbrahim Kahveci

Gerçek enflasyon nedir?

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Eylül 2020 enflasyon verilerini açıkladı. Açıklamaya göre aylık fiyat artışı %0,97 olurken, yıllık fiyat artışı da %11,75 olarak verildi. TÜİK 418 madde fiyatı üzerinden 897 çeşit ürünü 28 bin 019 işyerinden topluyor. Topladığı toplam 553 bin 064 fiyat ile de aylık ortalama ürün fiyatını vermiş bulunuyor.

TÜİK'in toplam 0,97 fiyat artışının ilk sıralarının nereden geldiğine bakalım:

0,1518'lik kısmı gıdadan;

0,2321'lik kısmı ev eşyasından;

0,2896'lık kısmı ulaştırma sektöründen geliyor.

Bakınız bu üç ana sektörde toplam ülke enflasyonunun 0,9700 artışının 0,6735'lik kısmı bulunuyor.

Mesela giyimde fiyatlar bu yıl düşmüş (-0,0017). Hem de kış sezonuna girerken.

Eğitim sektöründe ise KDV indirimi ile enflasyon hesabındaki düşüş -0,0018...

Bütün sektörlerin toplam değişime aylık etkisini topladığımızda karşımıza 0,9700 gibi dümdüz bir rakam çıkıyor.

Fakat aynı yöntem ile tek tek ürün bazında biz fiyat artışlarını ve sektörel toplamalarına baktığımızda karşımıza farklı bir rakam çıkıyor.

Gelin tek tek ürün bazında bizim hesabımızla TÜİK hesabının farkını verelim:

Gıda sektöründe TÜİK 0,152 verirken bizde bu oran 0,202 çıkıyor.

Giyim sektöründe TÜİK fiyat düşmüş ve ana harcama grubuna etkisi -0,0017 derken bizde bu oran fiyat artışı olarak 0,050 çıkıyor.

Bakınız burası çok önemli:

Giyim sektöründe ağırlığı en yüksek 20 ürünün 14'ünde fiyat artışı olmuş. Sadece 4'ünde fiyat düşüşü görülmüş. Ama her nasılsa TÜİK bu yıl giyimde fiyatlar düşmüş

diyor. Hatta ağırlığı en yüksek ilk 5 ürünün hepsinde fiyat artışı yaşanmış ama TÜİK sektörde fiyatlar geriledi diyor.

Biz oturduk ve TÜİK'in madde fiyatlarını yine TÜİK'in ağırlık fiyatları ile tek tek hesapladık. Karşımıza şöyle bir tablo çıktı:

Eylül ayında fiyatlar genel seviyesi 0,970 değil, 1,273 oranında artış gösterdi.

Evet, tek tek ürün bazında ağırlıkları aldık ve aylık fiyat değişimleri ile çarparak karşılaştırdık ve bu sonuç ortaya çıktı.

Tablo aşağıda.

Burada dikkat edeceğimiz nokta şudur: Aylık fiyatlar TÜİK'in verdiği fiyatlardır.

Gelin biz ağırlık oranı yüksek olup, fiyat değişimlerini etkileyecek ürünlere bakalım.

En dikkat çekici ürün otomobiller. Dizel otomobillerde yüzde 5,17 aylık fiyat artışı yaşanırken aylık enflasyon etkisi 0,163 olmuştur. Benzinli otomobilde ise 2,82 aylık fiyat artışı ile beraber sadece bu iki ürün 0,97'nin 0,23'ünü gerçekleştirmiştir.

Sizce geri kalan ürünlerde otomobil kadar zam olmadı mı?

Mesela cep telefonu görüşme ücreti bu ay yüzde 4,78 zamlanarak enflasyona 0,11 katkı yapmıştır.

Ya da şöyle izah edelim: Kira artışı, otomobiller, ekmek zammı ve cep telefonu görüşme ücreti 0,44 puanla 0,97'nin neredede ise yarısını almışlar. Evet sadece 5 ürün artışı neredede ise TÜİK'in açıkladığı enflasyonun yarısı ediyor.

O zaman sorumuzu soralım: Gerçek enflasyon nedir?

Sadece TÜİK'in açıkladığı fiyatlara göre aylık enflasyon 0,97 yerine 1,23 çıkıyorsa yıllık enflasyon ne olabilir?

İşte onu da tek tek ürün bazında hesapladık.

Burada da karşımıza yüzde 15,65 gibi bir oran çıkıyor. Oysa TÜİK yıllık enflasyonu yüzde 11,75 olarak açıkladı. Tıpkı son iki ayda olduğu gibi aynı yerde seyretti enflasyon.

Son 1 yılda dolar 5,65'den 7,50'ye yükseliyor. Kurlarda yaşanan yüzde 32 artış her nasılsa yurtiçi fiyatları neredede ise hiç etkilemiyor.

Ama asıl soru şu: Krediye dayalı parasal gelişmenin de beslediği talep etkisi de enflasyonda gözlenmiyor. Tam bir mucize olsa gerek.

Böyle bir ekonomiyi kim yönetmek istemez ki?

Fiyatı yükselen ürüne bakmıyorsun, her şey güzelleşiyor işte.

06 Ekim 2020, Salı

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Ermeniler yenilgilerini örtmek için Azerbaycan kentlerini bombalıyor

Çok yakından izlediğimiz Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmalarda, Ermenistan'ın kural dışı davranışları ölçüyü kaçırmaya başladı. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Müşaviri Hikmet Hacıyev sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, **"Ermenistan, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'ye yakın olan Hızı ve Apşeron bölgelerine 300 km'lik orta menzilli balistik füzelerle saldırdı."** dedi... Daha önce de Azerbaycan'dan **"Ermenistan, Mingeçvir şehrine füze atışı, Terter şehrine de top atışları ile saldırdı, yaralılar var"** açıklaması yapıldı.

Atom saldırısı

Bu durum, savaşta bile bazı kuralların çiğnenmemesi gerektiğini hatırlatmalıdır. Yakın ve uzak tarihte bu kuralları çiğneyenler, trajik sonuçlarla karşılaşılmasına sebep olmuşlardır. Bu duruma en iyi örnek de Amerika'nın 1945 yılında Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atom bombaları atarak yüzbinlerce sivil öldürmesidir. Yani devletler çeşitli etkin silahlara sahip olsalar da bu silahların kullanımı bile bazen düşünülmemelidir.

Hitler'in saldırısı

Savaşta sivilleri hedef alan en bilinen siyasetçi Hitler'dir. Hitler 2'nci Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin teslim olması için Fransa'yı işgal ettikten sonra Londra'yı aylarca bombalamıştır. Savaşın son yılında da Londra'yı V-1 ve V-2 füzeleri ile hedef yapmıştır. Bu ölçü dışı saldırıların bir hedefi de İngiltere'nin Coventry şehri olmuştur. İngiltere de buna misilleme olarak Almanların Dresden şehrini bombalamıştır. Son dönemde El Kaide'nin Amerika'daki bazı hedefleri ve New York'taki İkiz Kuleler'i tahrip etmesinin karşılığı ise Amerika'nın Afganistan ve Irak'ı işgali olmuş ve bu şekilde yüzbinlerce sivil can vermiştir.

Putin'in tutumu

Son olarak Ermenistan'ın hem saldırı başlatması hem de savaş alanındaki yenilgilerini unutturmak için Azerbaycan kentlerinde sivilleri hedef alan saldırılarda bulunması, tüm dünyada kınanıyor. Bu arada Rusya Devlet Başkanı Putin'in, Ermenistan Başbakanı Paşinyan'la görüşmeyi reddetmesi de, çok önemli bir gelişme olarak kabul ediliyor.

Kurtarılan yerler

Bu arada Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı'nın Azerbaycan'ın güvenilir kaynaklarından aldığı bilgilere göre; Azerbaycan Silahlı Kuvvetleri'nin işgal altındaki topraklarını kurtarmak için başlattığı harekâta bugüne kadar, Cebrail ili ile Karahanbeyli, Aşağı Seyitahmetli, Mehdili, Aşağı Maralyan, Kuycak, Kend Horadiz, Çakırlı, Büyük Mercanlı, Şeybey, Taliş, Karkulu, Şükürbeyli, Yukarı Maralyan, Cereken, Daşkesen, Horovlu, Dejan, Mahmutlu, Caferabat, Sugavuşan ve Papi köyleri olmak üzere toplam 22 yerleşim yeri işgalden kurtarıldı.